

SCI-CONF.COM.UA

MODERN SCIENCE: INNOVATIONS AND PROSPECTS

**ABSTRACTS OF VIII INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
MAY 1-3, 2022**

**STOCKHOLM
2022**

MODERN SCIENCE: INNOVATIONS AND PROSPECTS

Proceedings of VIII International Scientific and Practical Conference

Stockholm, Sweden

1-3 May 2022

Stockholm, Sweden

2022

UDC 001.1

The 8th International scientific and practical conference “Modern science: innovations and prospects” (May 1-3, 2022) SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2022. 459 p.

ISBN 978-91-87224-02-7

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Modern science: innovations and prospects. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2022. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/viii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-modern-science-innovations-and-prospects-1-3-maya-2022-goda-stokgolm-shvetsiya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: sweden@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2022 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2022 SSPG Publish ®

©2022 Authors of the articles

LEGAL SCIENCES

ЕТНІЧНІ ЗЛОЧИННІ УГРУПОВАННЯ ЯК ОБ'ЄКТИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ВПЛИВУ: ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ

Албул Сергій Володимирович,

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності

Одеського державного університету внутрішніх справ

кандидат юридичних наук, професор

Вступ. На теперішній час офіційна кримінальна статистика та наукові джерела стверджують, що структура сучасної злочинності в Україні характеризується значною часткою кримінальних правопорушень, вчинених злочинними угрупованнями. Світова та вітчизняна практика свідчить про втручання організованої злочинності в різні сфери життєдіяльності суспільства. Вона розвивається на підставі розширення й ускладнення кримінальної діяльності злочинних угруповань. Організована злочинність перетворилася на одну з важливих ланок причинного комплексу злочинності в цілому, тому що визначає процеси самодетермінації злочинності. Все це стосується і кримінальних правопорушень, що вчинюються етнічними злочинними угрупованнями.

Мета роботи полягає у науковому обґрунтуванні поняття етнічних злочинні угруповання як об'єктів оперативно-розшукового впливу.

Матеріали та методи. Наукове пізнання сутності організованої злочинності та встановлення закономірностей, пов'язаних зі специфікою етнічного злочинного колективу, дій, методів, способів вчинення злочинів має певне наукове і практичне значення. У зв'язку з цим з'ясування сутності сучасної організованої злочинності, зокрема з ознаками етнічної єдності, її відмінних ознак повинні передувати вивчення та наукове осмислення об'єктивних закономірних процесів виникнення організованої злочинності, причин її розвитку, економізації та політизації; стійкості кримінальних колективів і тривалості їх функціонування; професіоналізму членів організованої злочинної групи, інші особливості даного виду злочинності.

Результати та обговорення. Об'єктивна складність категорії «етнічне злочинне угруповання» полягає не тільки в унікальності цих злочинних формувань, а також ще й у тому, що вони зі змістовної сторони описуються декількома самостійними поняттями, зокрема: «злочинна група», «організована злочинна група», «етнос» та «етнічне» тощо. Подібне діалектичне сполучення наведених термінів у межах поняття «етнічне злочинне угруповання» звичайно ж породжує багатогранність та численність визначень, наукових підходів та думок, і, як наслідок, відсутність єдиної загальновизнаної та розповсюдженої точки зору щодо змісту досліджуваного терміну. За таких обставин, більш глибоке і точне визначення поняття «етнічне злочинне угруповання», а також з метою повного розкриття змісту цієї категорії, вважаємо за необхідне з'ясувати етимологічне наповнення таких фундаментальних категорій, як «етнос», «нація», а також «злочинна група», «організована злочинна група», «злочинна організація». Виходячи із загальнотеоретичного визначення, «етнос» означає спільноту людей (плем'я, народність, нація), що історично склалася та має соціальну цілісність і оригінальний стереотип поведінки [5, с. 65]. В юридичній літературі термін «етнос» визначається як стала людська спільнота, яка історично виникає на певній території і характеризується усвідомленням своєї єдності та самобутності, спільністю мови, культури, побуту, звичаїв, традицій та особливостями психологічного складу [6, с. 51].

Якщо з категорією «етнос» не існує труднощів в її розумінні, то набагато складніше з'ясувати поняття «організована злочинність», «злочинна група», про що свідчить декілька їх різних визначень. Розпочинаючи розгляд таких категорій як «організована злочинність», «організована злочинна група», «злочинна організація», слід наголосити, що в практичній діяльності Національної поліції, як і в спеціальній літературі не має єдності з приводу термінів та того змісту, який вкладається в них. З метою опису, теоретичного дослідження та прикладного використання в оперативно-розшуковій діяльності відомостей щодо проявів організованої злочинності науковцями та практичними працівниками вживається багато різних понять, серед яких найбільшу розповсюдженість отримали такі: злочинна група, злочинне угруповання, злочинна зграя, кримінальна спільнота, асоціація,

антигромадське об'єднання, протиправне формування, злочинне співтовариство, клан, мафія, синдикат, бригада або банда тощо.

Не існує чіткого та єдиного розуміння, якою за внутрішньою структурою є це явище. Так, в теорії кримінального права, кримінології та оперативно-розшукової діяльності здійснено численні спроби визначити сутність та види організованої злочинності. Деякі науковці вказують на існування двох форм організованої злочинності, виділяючи білокомірцеву (тобто бюрократичну або економічну) та гангстерську (тобто суто загальнокримінальну) форми злочинності [7, с. 136]. Натомість В.Г. Севрук наголошує на тому, що зрощування та взаємопроникнення організованих груп розкрадачів зі злочинцями так званого загальнокримінального профілю зайвий раз підкреслює цілісність та єдність явища організованої злочинності [5, с. 67]. Одночасно, незважаючи на різноманітне тлумачення змісту та ознак, усі без винятку автори погоджуються з тим, що організована злочинність – винятково небезпечне явище, яке інколи не тільки не зустрічає адекватної протидії з боку правоохоронних органів, а й продовжує зміцнювати свої позиції у суспільстві, маючи та використовуючи корумповані зв'язки, часто підміняючи офіційну владу, легальну економіку і суспільні інституції. Сучасна організована злочинність становить собою високоорганізовану та впорядковану конспіративну протиправну діяльність злочинних груп і організацій, побудованих з чіткою ієрархічною структурою, стійкою взаємодією і розподілом функцій та сформованою статусно-рольовою системою всередині цих організацій, яка спрямована на отримання надприбутків через встановлення часткової чи повної монополії на оборот незаконних товарів та послуг, а також встановлення контролю за дохідними легальними видами діяльності з використанням корумпованих зв'язків з державними чиновниками як для посилення своєї діяльності, так і для організації ефективного захисту від соціального контролю.

Трактування організованої злочинності подано у низці документів ООН, зокрема у Рамковій Конвенції ООН проти організованої злочинності від 21 липня 1997 р., де зазначається, що організована злочинність означає групову діяльність трьох або більше осіб, якій властиві ієрархічні зв'язки або особисті відносини, які дають можливість їх лідерам отримувати прибуток чи контролювати території і

ринки (внутрішні та зовнішні), за допомогою насильства, залякування або корупції як для продовження злочинної діяльності, так і для проникнення у легальну економіку [7, с. 42]. Поряд з цими рисами, серед інших найпоширеніших ознак етнічної організованої злочинності, які не увійшли до її міжнародно-правового визначення, але є характерними для цього явища, слід віднести переплетіння злочинності з тіньовою економічною злочинністю, а також на корисливу мотивацію поведінки окремих осіб і соціальних груп, що є стрижнем і головною метою організованої злочинності. Сюди також слід віднести здійснення розвідувальної та контррозвідувальної діяльності з метою забезпечення ефективного функціонування злочинних структур; наявністю матеріальної, корупційної, фінансової та інформаційної бази, жорсткою внутрішньою дисципліною (круговою порукою).

У національному законодавстві нормативним підґрунтям для визначення поняття «організована злочинність» є ст. 1 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 року, що визначає вказаний термін як «сукупність кримінальних правопорушень, що вчиняються у зв'язку з створенням та діяльністю організованих злочинних угруповань» [3]. При цьому у ч. 2. ст. 1 для деталізації ознак організованої злочинності міститься наступне посилення: «види та ознаки цих кримінальних правопорушень, а також кримінально-правові заходи щодо осіб, які вчинили такі кримінальні правопорушення, встановлюються Кримінальним кодексом України» [3]. Отже, основною для визначення поняття та сутності злочинних угруповань, виходячи з припису ст.1 Закону «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», варто визнати тлумачення злочинних угруповань, яке впливає з чинного Кримінального Кодексу України. Кримінальне законодавство дозволяє виділити наступні типи організованих злочинних угруповань: 1) організована група (ст. 28 КК України); 2) злочинна організація (ст. ст. 28 та 255 КК України); 3) злочинна спільнота (ч. 4 ст. 255 КК України); 4) організована група, створена у виправній установі з метою тероризування засуджених або нападу на адміністрацію (ст. 392 КК України); 3) банда (ст. 257 КК України); 4) терористична група чи терористична організація (ст. 258-3 КК України); 5) не передбачене законом воєнізоване або збройне формування (ст. 260 КК України); 6) група,

діяльність якої здійснюється під приводом проповідування релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів і поєднана із заподіянням шкоди здоров'ю людей або статевою розпустою (ст.181 КК України); 9) транснаціональна організація, яка займається порушенням встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини, вилученням у людини шляхом примушування або обману її органів або тканин з метою їх трансплантації або незаконною торгівлею органами або тканинами людини (ч.5 ст.143 КК України) [2; 4].

Зосередимося на аналізі ст. 28 та 255 КК України, які містять ознаки організованих злочинних груп та злочинних організацій. Кримінальний кодекс України у ст. 28 визначає поняття організованої групи та злочинної організації, а стаття 255 встановлює відповідальність за створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній. Характерними ознаками організованих злочинних груп, виходячи зі змісту ст. 28 Кримінального кодексу України, є: 1) множинність учасників, яка передбачає наявність щонайменше трьох осіб; 2) їх попередня зорганізованість у об'єднання; 3) стійкість цього об'єднання; 4) мета об'єднання у вигляді вчинення одного або декількох злочинів; 5) об'єднаність вчинюваних злочинів єдиним планом; 6) розподіл функцій учасників групи, спрямований на досягнення плану; 7) знання цього плану всіма учасниками групи. Коментуючи ст. 28 КК України, сучасні науковці вказують, що організована група – це стійке об'єднання декількох осіб (трьох і більше суб'єктів кримінального правопорушення), які попередньо зорганізувались для вчинення цього та іншого (інших) кримінальних правопорушень, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи [1, с. 112]. Основними ознаками організованої злочинної групи є наявність декількох осіб (трьох або більше); попередня їх зорганізованість у спільне об'єднання для підготовки або вчинення двох чи більше кримінальних правопорушень; стійкість такого об'єднання; об'єднаність злочинів єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану; обізнаність усіх учасників такої групи з цим планом. В цьому контексті організована група є більш небезпечним різновидом групи з попередньою змовою.

Окремим видом злочинних угруповань в контексті їх типології за кримінально-правовими ознаками є злочинна організація. Ознаки злочинної організації визначаються ч. 4 ст. 28 та ст. 255 КК України. Кримінальне правопорушення визнається вчиненим злочинною організацією, якщо воно скоєно стійким ієрархічним об'єднанням декількох осіб (п'ять і більше), члени якого або структурні частини якого за попередньою змовою зорганізувалися для спільної діяльності з метою безпосереднього вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів учасниками цієї організації, або керівництва чи координації кримінально протиправної діяльності інших осіб, або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і інших кримінально протиправних груп. Першою ознакою є множинність учасників, яка є тотожною аналогічній ознаці організованої злочинної групи і передбачає наявність щонайменше трьох учасників. Другою обов'язковою рисою є ознака стійкості. Кваліфікованими або відмежувальними від організованої групи ознаками виступають такі риси: 1) зорганізованість учасників або структурних частин злочинної організації за попередньою змовою; 2) ієрархічність злочинної організації; 3) наявність спеціальної мети злочинної організації (у вигляді безпосереднього вчинення учасниками злочинної організації тяжких або особливо тяжких злочинів; керівництва чи координації злочинної діяльності інших осіб; забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і інших злочинних груп тощо).

Отже, організована злочинність проявляє себе через діяльність окремих організованих злочинних груп та злочинних організацій, при цьому на практиці існує багато їх різновидів, одним з яких є організовані злочинні групи, сформовані на етнічній основі. Доречним буде зазначити, що в науці не існує сталої термінології щодо феномена «етнічне злочинне угруповання», тому можна зустріти різні терміни: «злочинні етнічні формування», «етнічні організовані злочинні групи», «етнічні угруповання».

Науковці вказують, що етнічне злочинне формування – це організована злочинна група чи співтовариство, на чолі якого стоять лідери і їхнє найближче оточення однієї національності або народності, при цьому кримінальні інтереси подібних формувань проявляються, як правило, на досить віддалених територіях, а

їхній спосіб життя й поведінка мають відтінки етнічних правил і традицій [7, с. 109]. У свою чергу, В.Г. Севрук злочинні етнічні злочинні формування визначив як стійкі формування людей (які володіють спільними, відносно стабільними особливостями культури і психіки, усвідомленням своєї єдності й відмінністю від інших, таких само спільнот, мають певну самоназву), що об'єднуються для вчинення певної кількості злочинів, сповідують корисну мету, мають сувору інституційну структуру внутрішніх зв'язків і відносин, а також систему захисту від соціального контролю з використанням насилля, залякування, корупції тощо [5, с. 93]. Аналогічної позиції дотримується І.С. Стихарна, яка вважає, що етнічна злочинна група – це організована, стійка й структурована спільнота осіб, які об'єдналися за національною ознакою для вчинення злочинної діяльності, поведінка і спосіб життя яких мають відтінок національних правил і традицій [6, с. 52].

Деякі вчені визначають етнічні злочинні формування як групи, співтовариства (організації), які являють собою специфічні кримінальні об'єднання, що формуються за національною (етнічною) ознакою, тобто об'єднують у складі осіб однієї або декількох споріднених національностей (етнічних спільнот). Віднесення злочинного угруповання до етнічного формування не обумовлюється однорідністю її національного складу, він може бути і змішаним. Етнічну приналежність визначають ті особи, які займають в угрупованні лідируюче становище. Ми вважаємо, що основним недоліком вищезазначеного поняття є те, що віднесення злочинного угруповання до етнічного не обумовлюється однорідністю її національного складу, він може бути і змішаним, а етнічну приналежність визначають лідер та його найближче оточення. Таке формулювання фактично нівелює ознаку етнічної специфіки та дозволяє віднести до етнічних угруповань навіть змішані групи. Наприклад, якщо у змішаній групі лідер буде представником певної національної меншини, а решта учасників угруповання – представниками титульної нації, за наведеною формулою таке угруповання слід розглядати як етнічне, що не відповідає логіці.

Висновки. На підставі аналізу зазначених точок зору, переваг і недоліків вищенаведених дефініцій щодо визначення поняття «етнічне злочинне угруповання», спробуємо сформулювати власне визначення цього терміну. В якості

попереднього уточнення зазначимо, що етнічне злочинне угруповання, в залежності від кількості учасників або специфіки внутрішньої побудови, може функціонувати у двох форматах: як організована злочинна група або злочинна організація. Так, етнічна організована злочинна група – це попередньо зорганізоване для підготовки або вчинення кримінальних правопорушень у стійке об'єднання декількох (трьох і більше) осіб, яке характеризується єдиною етнічною приналежністю, діяльність якого охоплюється єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи.

У свою чергу, етнічна злочинна організація – це стійке ієрархічне об'єднання декількох (п'ять і більше) осіб єдиної етнічної приналежності, члени якого або структурні частини якого за попередньою змовою зорганізувалися для спільної діяльності з метою безпосереднього вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів учасниками цієї організації, або керівництва чи координації злочинної діяльності інших осіб, або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і інших злочинних груп.

В цьому сенсі етнічне злочинне угруповання являє собою організовану злочинну групу або злочинну організацію, що створена та функціонує на засадах певної етнічної приналежності, метою протиправною діяльності якої є готування або вчинення кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / С.В. Албул, А.М. Бабенко, А.В. Воронцов та ін.; за ред. д.ю.н., проф. В.О. Меркулової, д.ю.н., доц. В.Я. Конопельського. Одеса: ОДУВС, 2017. 432 с.
2. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 № 2341-III із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 27.04.2022).
3. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : закон України від 30. 06. 1993 № 3341-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text> (дата звернення 27.04.2022).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо

відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою: закон України від 04.06.2020 р. № 671-IX [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-20#Text> (дата звернення 27.04.2022).

5. Севрук В. Г. Поняття та сутність етнічної злочинності. *Форум права*. 2018. № 4. С. 64–94.

6. Стіхарна І. С. Характеристика етнічних організованих злочинних груп. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2009. № 1. С. 51–52.

7. Шендрик В. В. Теорія і практика попередження злочинів оперативними підрозділами ОВС України : монографія. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2012. 420 с.